

zaawansowanie dotychczasowych prac - pozwoli ukazać znaczne możliwości interpretacyjne, jakie istnieją w materiale źródłowym po odkryciach greckiej i łacińskiej epigrafiki.

W okresie wielkich podbojów w połowie II wieku p.n.e. państwo rzymskie bezpośrednio zetknęło się z kulturą grecką. Wzmoczony napływ Greków do Rzymu, głównie retorów, gramatyków i filozofów, przyczynił się w znacznym stopniu do tego, iż początkowo powierzchowna, a do tego ograniczona jedynie do niektórych kręgów arystokracji rzymskiej, znajomość tej kultury, przerozdziła się niebawem w głębokie jej umiłowanie czyli filhellenizm. Wymowne są zatem słowa Cycerona: *et praeter ceteras philhellenes et sumus et habemus*⁴.

Hellenizacja Rzymu wyrażała się nie tyle w formach zewnętrznych, co w przenikaniu wpływów filozofii, literatury, sztuki i religii, a także obyczajów świata hellenistycznego do życia społeczeństwa rzymskiego. Od Plutarcha pochodzi wiadomość o zwycięstwie odniesionym przez Emiliusza Paulusa nad królem macedońskim Perseuszem pod Pydną. W ręce zwycięzców wpadła wówczas między innymi biblioteka królów macedońskich, złożona w znacznej części z klasycznych dzieł filozoficznych, a przekazana w niedługim czasie synom Emiliusza Paulusa. Jeden z nich, Scypio Emilianus, późniejszy zdobywca Kartaginy, otoczył się grupą osób spośród grecko-rzymskiej elity intelektualnej, do której należeli wybitny historyk Polibiusz, filozof Panajtios, znany poeta Enniusz oraz komediopisarz Terencjusz Afer. Gorącym zwolennikiem kultury greckiej był także były konsul rzymski, Marek Fulwidiusz Nobilior⁵. Początkowo zasięg oddziaływania tej grupy był niewielki, gdyż ograniczał się do stosunkowo wąskiego kręgu osób. Jednakże w miarę upływu czasu rosnący w siłę ruch filhellenistyczny docierał do coraz większej części społeczeństwa rzymskiego, zaś znajomość filozofii i literatury greckiej staje się obowiązująca wśród najbardziej wykształconej arystokracji italskiej.

Początkowo zarówno uczeni, jak i literaci, posyłają kopie swoich dzieł przepisywanych przez własnych niewolników /*servi litterati, librarii, scriptores librarii*/ czy też przez najem-